

значительный диапазон индивидуальных различий количества выполненных отрезков. Диапазон трех наиболее высоких и наиболее низких значений показателей составил 12,3-24,0 (CV=24,8%).

Выводы. Результаты проведенного анализа свидетельствуют о различиях функционального обеспечения специальной работоспособности арбитров. Эти различия проявляются по относительным показателям потребления O₂ и работоспособности при работе преимущественно аэробного характера.

Приведенные данные являются основанием для индивидуализации специальной физической подготовки арбитров в футболе с акцентом на сниженные стороны функционального обеспечения специальной выносливости.

Перспективы дальнейших исследований. Приведенные данные дают основания для проведения более детального анализа структуры функционального обеспечения специальной выносливости, выделение количественных и качественных характеристик ее ведущих компонентов, формирование на этой основе типологических групп и специализированной направленности специальной физической подготовки.

Литература:

1. Аулик И.В. Как определить тренированность спортсмена. - М.: Физкультура и спорт, 1977. - 104 с.
2. Вайнберг Д.Ж., Шумекер Дж. Статистика /Под ред. И.Ш. Амирова. - М.: Статистика, 1979. - 389 с.
3. Годик М.А. Обоснование содержания этапных комплексов контрольных тестов для диагностики уровня специальной физической подготовленности высококвалифицированных легкоатлетов - прыгунов / М.А. Годик, А.П. Стрижак, С.В. Антонов // Теория и практика физической культуры. - 1993. - № 9. - С. 41-44.
4. Земцова І.І. Спортивна фізіологія: навч. посібник для студентів ВНЗ / І.І. Земцова. – К.: Олімпійська літ., 2008.- 208 с.
5. Иорданская Ф.А. Мониторинг здоровья и функциональная подготовленность высококвалифицированных спортсменов в процессе учебно-тренировочной работы и соревновательной деятельности / Ф.А.Иорданская, М.С.Юдинцева. – М.: Сов. спорт, 2006. - 184 с.
6. Матвеев Л.П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. - Киев: Олимпийская литература, 1999.- 317 с.
7. МакДугал Дж.Д., Уэнгер Г.Э., Грин Г.Дж.. Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса: [научно – практическое руководство / науч. ред. – Киев: Олимпийская литература, 1998. – 431 с.
8. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте// Учебник для студентов вузов физического воспитания и спорта. - К: Олимпийская литература 1997.-383 с.
9. Хусаинов С. Актуальные вопросы подготовки профессиональных арбитров в футболе // Теория и практика футбола. - 2001. - № 1. - С. 21 -23.
10. Чеховский Г. Показатели украинских арбитров достойны книги Гиннеса // Газета «Сегодня» Украина. - 25.12.2001 №1044 полоса 10.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ТЕХНОЛОГІЇ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ АКРОБАТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Шевчук Марина

Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського

Анотації:

У статті визначена проблема раннього спортивного відбору та орієнтації у спортивній акробатиці. Розглянуто актуальні питання дослідження спортивного відбору

The article defines the problem of early sports selection and specialization in sports acrobatics. The actual research questions of sports selection acrobats group of initial

В статті определена проблема раннього спортивного отбора и специализации в спортивной акробатике. Рассмотрены актуальные вопросы исследования

акробатів групи початкової підготовки. Визначено особливості критеріїв спортивного відбору юних акробатів в групу початкової підготовки. Здійснено аналіз засвоєння елементів техніки хлопчиків та дівчаток 6 – 7 років Обласної дитячо-юнацької спортивної школи зі складно-координаційних видів спорту (м.Вінниця), груп початкової підготовки. Проаналізовано ефективність технології спортивного відбору акробатів на етапі початкової підготовки. За даними дослідження сформувані висновки.

training. The features of criteria for sports selection of young acrobats in basic training group. The analysis mastering the techniques boys and girls 6 - 7 years regional junior sports school with hard-coordination sports (Vinnitsa), of groups of initial training. Analyzes the effectiveness of technologies sports acrobats selection during initial training. According to the research findings generated.

спортивного отбора акробатов группы начальной подготовки. Определены особенности критериев спортивного отбора юных акробатов в группу начальной подготовки. Осуществлен анализ усвоения элементов техники мальчиков и девочек 6 – 7 лет, Областной детско-юношеской спортивной школы по сложно-координационным видам спорта (г.Винница), группы начальной подготовки. Проанализирована эффективность технологии спортивного отбора акробатов на этапе начальной подготовки. По данным исследования сформулированы выводы.

Ключові слова:

спортивний відбір, акробатика, технологія, технічні елементи.

selection of sports, acrobatics, technology, technical elements.

спортивный отбор, акробатика, технология, технические элементы.

Постановка проблеми. Питання спортивного відбору і підготовки юних спортсменів визначається високим рівнем досягнень і вимог до лідерів великого спорту. Обдаровані спортсмени зустрічаються рідко, тому їх пошук потребує комплексного та науково обґрунтованого підходу [8, 9].

Поповнення збірних команд обдарованою і перспективною молоддю, тісно пов'язано з методами відбору і комплектуванням груп в ДЮСШ і СДЮШОР, які повинні забезпечити підготовку висококваліфікованих спортсменів [3, 8, 9].

Успіх підготовки акробатів високого класу залежить від ряду чинників. Один із них – початковий відбір спортсменів у ДЮСШ, мета якого виявити спортивні здібності для занять акробатикою [1, 2, 8, 9].

Актуальність проблеми спортивного відбору у спортивній акробатиці на сучасному етапі розвитку спорту не тільки не знижується, а зростає з новою силою. Це пов'язано з тим, що існуюча практика спортивного відбору акробатів поки що не може бути оцінена як достатньо ефективна і яка відповідає сучасним вимогам розвитку спорту вищих досягнень [5, 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Високий спортивний результат – результат багаторічного цілеспрямованого тренування, який забезпечує досягнення спортсменами необхідних фізичних, функціональних, координаційних і психологічних здібностей. Вірогідно, що своєчасна діагностика таких можливостей, правильна оцінка якостей обраного виду спорту складає, при рівних умовах, реальну перевагу в досягненні спортсменом кінцевої мети багаторічної спортивної підготовки. Тому пошук «юних талантів» є головним завданням усіх фахівців, які працюють в сфері дитячого і юнацького спорту [4, 5, 6].

Проблема спортивної орієнтації та спортивного відбору юних спортсменів привертає до себе увагу науковців. В світовій літературі дана проблема висвітлена достатньо широко, накопиченні значні експериментальні дані, які характеризують суттєві аспекти відбору в окремих видах спорту, але з даної проблеми мало вивчені форми і методи спортивного відбору спортсменів-акробатів.

Потреба у розробці ефективної системи спортивного відбору обумовлена комплексом факторів: соціально-економічними, педагогічними і медико-біологічними [3, 4, 5, 6].

Мета дослідження – проаналізувати результати ефективності технології спортивного відбору акробатів у групи початкової підготовки на основі комплексної оцінки рухових здібностей.

Результати дослідження.

Акробатичним елементам характерні нестандартні ациклічні рухи перемінної інтенсивності. Багатогранність акробатики, динамічність виконуваних дій потребують у момент виконання технічних елементів м'язових зусиль та силового розвитку всіх груп м'язів спортсмена [1, 2, 7].

Спортсмени-акробати повинні володіти елементами спортивної техніки складних підтримок, стійок, кидків, польотів, ловінь, приземлень на плечі та руки партнерів. Акробати виконують вправи під музику. На сучасному рівні вимоги до композиційних вправ високі, акробатам необхідно мати оптимальний рівень музичної, хореографічної підготовленості; виконувати вправи емоційно, артистично [1, 2, 7, 10].

У спортивному відборі та прогнозуванні майбутніх перспектив спортсменів груп початкової підготовки особливого значення набуває рівень засвоєння основних елементів техніки. Тому одне із головних завдань тренера – не тільки провести якісний спортивний відбір та виявити обдарованих і здібних дітей для занять спортивною акробатикою, але й визначити рівень засвоєння технічних елементів, що надалі слугує для прогнозування майбутніх досягнень акробата та його орієнтації у спортивній акробатиці [1, 2, 9, 10].

У процесі дослідження було сформовано дві групи контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ), де спортсмени КГ відбиралися за традиційної методикою відбору ДЮСШ до груп початкової підготовки, а ЕГ відбиралася за експериментальною технологією спортивного відбору. Спортсмени тренувалися протягом одного року на базі Обласної дитячо-юнацької спортивної школи зі складно координаційних видів спорту м. Вінця.

Після року тренувань, було здійснено дослідження рівня технічної підготовленості. Група експертів виставляла оцінку за комбінацію, кожний технічний елемент мав свій критерій оцінювання, максимальним рівнем виконання вважали той, де здійснено мінімальна кількість помилок.

Після оцінювання експертною групою кожного технічного елемента «малої» школи акробатики, здійснено підрахунок найбільш типових помилок під час виконання юними спортсменами акробатичної комбінації. Одержані результати подано в таблиця 1.

Таблиця 1

Виконання визначених акробатичних елементів техніки акробатами групи початкової підготовки

Елемент техніки	Кількість спортсменів, які допускають помилки, %	
	Контрольна група (n=30)	Експериментальна група (n=30)
Шпагат	69,8	12,1
Міст із положення лежачи	85,4	23,7
Нахил вперед із положення сидячи, ноги разом	83,1	34,3
Перекид вперед і назад	60,8	28,7
Стійка на лопатках	61,2	18,3
Рівновага на одній нозі	63,4	29,8
Переворот боком	81,3	31,7
Стійка на голові	88,1	40,1

Так, кількість спортсменів, які здійснювали помилку у виконанні елемента «Шпагат», становить 12,1 %, «Міст із положення лежачи» – 23,7 %. У технічному елементі «Нахил тулуба вперед із положення сидячи, ноги разом» 34,3 % дітей ЕГ допускають помилки, у КГ – 83,1 %. «Перекид уперед і назад», «Стійку на лопатках» відповідно – 28,7 % і 18,3 % дітей ЕГ виконують з помилками, в елементі «Рівновага на одній нозі» 63,4 % дітей КГ допустили помилки, коли в ЕГ – лише 29,8 %, в елементі «Переворот боком» цей показник становив

31,7 % і в найскладнішому технічному елементі – «Стійка на голові» – 88,1 % дітей КГ робили помилки, а в ЕГ – лише 40,1 %.

За показниками експертної оцінки, засвоєння технічних елементів, передбачених навчально-тренувальною програмою початкового етапу підготовки зі спортивної акробатики, є математично достовірним ($p < 0,05$). Це свідчить про те, що юні акробати достатньо успішно засвоїли ці технічні елементи і виконують їх на позитивну оцінку, що є перспективно для подальшої роботи та відбору в спортивній акробатиці.

Результати оцінювання технічних елементів експертною комісією подано у табл. 2.

Таблиця 2

Результати експертної оцінки техніки виконання акробатичних елементів дітьми у групі початкової підготовки

	n	Комбінація 1					Комбінація 2				
		КГ		ЕГ		p	КГ		ЕГ		p
		$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	
Хлопчики	30	8,69	0,60	9,43	0,42	<0,05	8,71	0,84	9,46	0,40	<0,05
Дівчата	30	8,81	0,20	9,61	0,33	<0,05	8,74	0,28	9,68	0,31	<0,05

У результаті експертного оцінювання встановлено, що хлопчики і дівчатка ЕГ після експерименту більш ефективно оволоділи технікою виконання базових вправ «малої» акробатики, ніж діти КГ. Спортсмени ЕГ більш граційно виконували елементи зв'язок та допускали менше помилок під час виконання комбінації, тому й отримували вищі оцінки (хлопчики: комбінація 1 – 9,43 (S=0,42), комбінація 2 – 9,46 (S=0,40); дівчатка: комбінація 1 – 9,61 (S=0,33), комбінація 2 – 9,68 (S=0,31)) порівняно з дітьми КГ (хлопчики: комбінація 1 – 8,69 (S=0,60), комбінація 2 – 8,71 (S=0,84); дівчатка: комбінація 1 – 8,81 (S=0,20), комбінація 2 – 8,74 (S=0,28)), ($p < 0,05$). Розроблена ефективна технологія спортивного відбору акробатів до груп початкової підготовки, а також спрямованість їхньої підготовки та орієнтація навчально-тренувальних занять на переважальні фізичні якості здібних та перспективних акробатів дозволяє прогнозувати їхні майбутні перспективи.

Висновки: Підсумкове дослідження дає можливість зробити висновок, що в технології спортивного відбору до груп початкової підготовки зі спортивної акробатики, правильно визначенні контрольні нормативи та підібрані спеціальні вправи для розвитку основних якостей у акробатиці, які дали нам змогу відібрати здібних та перспективних дітей, рівень технічної підготовленості яких суттєво відрізняється від рівня дітей, відібраних за традиційною методикою ДЮСШ зі спортивної акробатики.

Наприкінці першого року тренування в ЕГ практично не було відсіву (13,3 % – 4 особи), що свідчить про ефективність розробленої технології, яка уможливила оптимальний відбір здібних до занять спортивною акробатикою дітей. У КГ, дітей до якої відібрали за традиційною методикою ДЮСШ, відсів становив 36,6 % (11 осіб).

Одержані результати підтвердили ефективність застосованої технології спортивного відбору до груп початкової підготовки зі спортивної акробатики, яка дозволила якісно відібрати обдарованих і здібних дітей для занять обраним видом спорту.

Література:

1. Болобан В. Н. Элементы теории и практики спортивного отбора и комплектования групп в спортивной акробатике / В. Н. Болобан // Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз. виховання і спорту. – 2009. – № 2. – С. 21 – 31.
2. Болобан В. Н. Методика отбора детей для занятий акробатикой / В. Н. Болобан / Спортивная акробатика. – К. : Вища школа, 2008. – С. 27 – 30.
3. Губа В. П. Теория и практика спортивного отбора и ранней ориентации в виды спорта : [монографія] / В. П. Губа. – М. : Советский спорт, 2008. – 304 с.
4. Матвеев Л. П. Общая теория и ее прикладные аспекты /

Л. П. Матвеев. – 4-е изд., испр. и доп. – СПб. : Лань, 2005. – 384 с.

5. Платонов В. Н. Отбор и прогнозирование перспективных спортсменов / В. Н. Платонов, В. Л. Запорожанов. – К. : Здоров'я. 1994. – 52 с.

6. Сальников В. А. Талант, одаренность и способности в структуре спортивной деятельности / В. А. Сальников // Теория и практика физ. культуры. – 2002. – № 4. – С. 16-20.

7. Садовски Е. Позные ориентиры движений как метод анализа и оценки показателей кинематической структуры узловых элементов спортивной техники базовой связи упражнений «переворот вперед – сальто вперед в группировке» / Е. Садовски, В. Болобан, Т. Нижниковски, А. Масталез,

В. Вишниковски, М. Бегайло // Теория и практика физической культуры, 2012. – № 7. – С.98-102.

8. Шевчук М. А. Критерії спортивного відбору в спортивній акробатиці / М. А. Шевчук // Фізична культура, спорт та фізична реабілітація в сучасному суспільстві: матеріали V Всеукр. ст. наук.-практ. конф. – Вінниця, 12-13 квіт. 2012 р. – Вінниця, 2012. – С. 163 – 166.

9. Шевчук М. А. Особливості спортивного відбору юних акробатів в групі початкової підготовки / М. А. Шевчук, І.О. Асаулюк // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. – Вінниця, 2012. – Вип. 13.– С. 144 – 147.

10. Boloban V. Didactic technology in mastering complex motor tasks / V. Boloban, J. Sadowski, T. Niznikowski, W. Wisniowski // Coordination motor abilities in scientific research. Edited by: J. Sadowski, T. Niznikowski. – Biala Podlaska: Faculty of Physical Education and Sport, 2010. – vol. 33. – pp. 112-129.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ ТА ОРІЄНТАЦІЇ ПОЧАТКІВЦІВ У ФЕХТУВАННІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Шинкарук Оксана, Улан Аліна

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація:

В статті розглянуто особливості ведення поєдинку у фехтуванні, що обумовлюють наявність певних якостей та характеристик у спортсменів в залежності від їх спеціалізації у певному виді зброї. Відзначено відсутність уніфікованої комплексної системи відбору спортсменів-початківців та подальшої орієнтації їхньої підготовки. Визначено критерії відбору початківців у фехтуванні: стан здоров'я; фізичні (кондиційні) здібності; координаційні здібності; спеціалізовані уміння, морфологічні дані; психічний склад особистості; мотивація, функціональна асиметрія. Наголошено на необхідність застосування комплексної методики виявлення схильностей і здібностей, необхідних для оволодіння вищої спортивної майстерності, що підвищить ефективність відбору дітей у фехтуванні.

The article describes the features of conducting a duel in fencing, which leads to the presence of certain qualities and characteristics for realization by fencer who specializes in a certain kind of weapon. Were noted the absence of a unified comprehensive system of selection of beginners and their further training orientation. The criteria of beginners' selection in fencing is defined are: the state of health; physical (conditioning) capacity; abilities coordination; specialized skills, morphological data; psychological makeup of the individual; motivation, functional asymmetry. Was noted a need for a comprehensive methodology for identifying aptitudes and skills, which are necessary for mastering the highest sports skills that increase the effectiveness of screening children in fencing.

В статье рассмотрены особенности ведения поединка в фехтовании, что обуславливает наличие определенных качеств и характеристик у спортсменов в зависимости от их специализации в одном из виде оружия. Отмечено отсутствие унифицированной комплексной системы отбора начинающих спортсменов и дальнейшей ориентации их подготовки. Определены критерии отбора новичков в фехтовании: состояние здоровья; физические (кондиционные) способности; координационные способности; специализированные умения, морфологические данные; психический склад личности; мотивация, функциональная асимметрия. Отмечена необходимость применения комплексной методики выявления склонностей и способностей, необходимых для овладения высшего спортивного мастерства, что повысит эффективность отбора детей в фехтовании.

Ключові слова:

відбір, орієнтація підготовки, критерії, фехтування, початківці.

selection, orientation, training criteria, fencing, novice athletes.

отбор, ориентация подготовки, критерии, фехтование, начинающие спортсмены.